

Yaşam Doyumu, Ekolojik Algı ve Duygusal Zekânın Bireylerin Rekreatif Doğâ Sporlarına Katılma- sına Etkisinin Sorgulanması: Türkiye İçin Logit Analizi

FAİK ARDAHAN

Doç. Dr. | Akdeniz Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Rekreatif Böl.

MEHMET MERT

Doç. Dr. | Akdeniz Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonometri Bölümü

Öz: Bu çalışmanın amacı; Ekolojik Algı ve Duygusal Zeka (DZ) boyutlarıyla bireylerin rekreatif doğâ sporları (RDS) katılımlarını etkileyen unsurların; cinsiyet, medeni durum, gelir, yaş, eğitim düzeyi, meslek gibi demografik değişkenler ile bireylerin yaşam doyumu (YD) düzeylerini bağımsız değişken olarak tanımlayıp, bu değişkenlerin bireylerin doğâ sporları yapmaya veya doğâ sporları aktivitelerine katılmaya etkisinin olup olmadığını logit model kullanarak sorgulamaktır. Araştırmanın evreni, Türkiye’de sayıları kesin olarak belirlenemeyen dağcılık, kaya tırmanma, bisiklet kullanan ve doğâ yürüyüşü yapan ve bu sporları hayatında hiç yapmamış bireylerden oluşmaktadır. Anket formunda; demografik soruların yanında, Aslan ve Özata (2008) tarafından Türkçeye uyarlanan ve Chan’in kullandığı DZ ölçeği, Erdoğan’ın Türkçeye uyarladığı ve Dunlap ve diğerleri tarafından geliştirilen New Ecological Paradigm ölçeği ve Diener ve diğerleri tarafından geliştirilen YD ölçeklerine ait maddeler yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Ekolojik algı, duygusal zekâ, yaşam doyumu, rekreatif doğâ sporları, logit model.

The Determination of the Impact Level of Life Satisfaction, Ecological Perception and Emotional Intelligence on Participating in Recreational Outdoor Sports: Logit Analysis for Turkey

FAİK ARDAHAN

Akdeniz University, School of Physical Education and Sport, Department of Recreation

MEHMET MERT

Akdeniz University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Econometrics

Abstract: The aim of this research is to determine by using logit model, the impact level and direction of variables like ecological perception, emotional intelligence, gender, marital status, monthly income, age, education, occupation and life satisfaction level on participating in recreational outdoor sports. Sampling group consists of Recreational Outdoor Sport participants like cyclists, mountaineers/rock climbers and hikers whose number is not determined exactly in Turkey and non-participant of any recreational outdoor sports. In this study, electronic questionnaire form which consists of demographics variables, Emotional Intelligence Scale which was used in Chan's study and adapted into Turkish by Aslan and Ozata, RNEP scale which was revised by Dunlap et al. and adapted into Turkish by Erdogan and Life Satisfaction Scale which was developed Diener et al. was used to collect the data.

Keywords: Ecological perception, emotional intelligence, life Satisfaction, recreational outdoor sports, logit model.

Giriş

Son zamanlarda şehir yaşamının bireyler üzerine birçok olumsuz yük getirmesi, bireylerin doğaya ve özellikle de doğa sporlarına olan ilgisini arttırmıştır. Büyük ölçüde modernitenin bir sonucu olan bu durum bir şekilde doğada olmayı isteyen bireylerin bu talebine bağlı olarak bireyler açısından bakıldığında yapılacak bir aktiviteyi, rekreasyon liderleri ve işletmeleri açısından bakıldığında da satılabilecek bir ürün ve hizmetler potansiyelini oluşturmaktadır¹.

Bugüne kadar bireylerin rekreasyon ihtiyacını, bireylerin neden doğaya gittiğini, neden doğa sporları yaptığını veya doğa sporları etkinliklerine katıldığını sorgulamak için birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların üzerinde odaklandığı yapıda daha çok motivasyonel faktörler, gelir, yaş, eğitim düzeyi, yaşanılan yer gibi demografik değişkenler sorgulanmıştır. Hatta bu durumu açıklamak için İhtiyaç Teorisi, Aktivite Teorisi, Başarılacak Amaç Teorisi, Kişilik Teorisi, İhtiyaç Teorisi ve Özerk Benlik Yönetimi Teorisi kullanılmıştır. Fakat hiç bir çalışmada cinsiyet, medeni durum, gelir, yaş, eğitim düzeyi, meslek gibi demografik değişkenlerin yanında bireyin yaşam doyumu, ekolojik algısı ve duygusal zeka düzeyinin doğa sporları yapmaya veya doğa sporları aktivitelerine katılmaya etkisinin olup olmadığı sorgulanmamıştır.

Bu çalışmaların bazıları genelde bireylerin rekreasyonel aktiviteler, özeldere rekreasyonel doğa sporlarına (RDS) katılımları ile yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi sorgulamak amacıyla yapılmış ve aralarında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur. Bu çalışmanın amacı; diğer çalışmalarda sorgulanmayan Ekolojik Algı ve Duygusal Zeka boyutlarıyla bireylerin RDS katılımlarını etkileyen unsurların; cinsiyet, medeni durum, gelir, yaş, eğitim düzeyi, meslek gibi demografik değişkenler ile bireylerin yaşam doyumu düzeylerini bağımsız değişken olarak tanımlayıp, bu

¹ Ardahan, F. & Mert, M. "Impacts of Outdoor Activities, Demographic Variables and Emotional Intelligence on Life Satisfaction: An Econometric Application of a Case in Turkey", *Social Indicators Research, An International and Interdisciplinary, Journal for Quality-of-Life Measurement*, 113, 2012:887-901, DOI 10.1007/s11205-012-0118-5.

değişkenlerin bireylerin doğa sporları yapmaya veya doğa sporları aktivitelerine katılmaya etkisinin olup olmadığının logit model kullanarak sorgulamaktır.

1. Kavramsal Çerçeve ve Literatür

Rekreasyonel doğa sporları (RDS); açık alan rekreasyonu içinde kabul edilen ve açık alan sporları olarak bilinen, katılımcı ve doğa arasında özel bir bağ kurulmasını sağlayan ve/veya gerektiren, bireyin, ruh ve beden sağlığına, sosyal ve ruhani dünyasına birçok faydalar yaratan rekreatif veya profesyonel aktivitelerden oluşur². RDS, karada, havada, denizde, buzda ve karda, düzenlenmiş ve/veya doğal alanlarda yapılır. Bu etkinliklerin en güzel örneklerinden bazıları; kaya tırmanma, dağcılık, kuş gözlemi, yamaç paraşütü, kano, yelken, rüzgar sörfü, rafting, hiking olarak bilinen günübirlik yürüyüş, trekking olarak isimlendirilen bir veya birden fazla günden oluşan doğa yürüyüşü, balıkçılık, avcılık, yayla şenlikleri ve doğada yapılan eğitimlerdir³.

Doğal alanlarda veya organize edilmiş alanlarda yapılan RDS “doğaya bağımlı” ve “doğayla ilişkili” sporlar olarak iki gruba ayrılır. Bu çalışmanın da kapsamı içinde yer alan günübirlik veya birden fazla günü kapsayan doğa yürüyüşleri ve dağ bisikleti fiziksel ve mental yeterliliği olan her yaş ve cinsiyetteki bireylerin yalnız ve/veya başkalarıyla yapabilecekleri doğayla ilişkili bir doğa sporu iken dağcılık ve kaya tırmanma doğaya bağımlı, fiziksel, mental yeterliliğin yanında ve bu sporun gerektirdiği bilgi, beceri, eğitim, malzeme ve malzeme kullanma bilgisi boyutlarında yeterliliğe sahip kişilerin yapabileceği bir spordur⁴. Günübirlik doğa yürüyüşü ve

² Ibrahim, H. & Cordes, K.A. *Outdoor Recreation, Enrichment For a Lifetime*. Second Edition, Sagamore Publishing, IL 2002: 23-45.

³ Ardahan, F. The Profile of The Turkish Mountaineers and Rock Climbers: The Reasons and The Carried Benefits for Attending Outdoor Sports and Life Satisfaction Level, *8th International Conference Sport and Quality of Life/2011*, 10-11 November 2011, Congress Centre-Brno/Czech Republic.

⁴ Kalkan, A. & Ardahan, F. The Profile of the Outdoor Sports Participants and the Reason and the Benefits of Participating Outdoor Sports: Antalya Case, *12th International Sport Science Congress*, December 12-14, 2012, Denizli, Turkey; Kalkan, A. *Outdoor Recreation, Reasons For Individuals Participation In Nature-Based Sports Whit in The Province of Antalya*, *Akdeniz University, Social Sciences Institute, Sport Management Department, Unpublished Master Thesis*, 2012: 55-65.

bisiklet kullanımı yüksek düzeyde teknik bilgi, malzeme ve tecrübe gerektirmese de dağcılık ve kaya tırmanma da oluşabilecek riskleri önlemek için, çoğunlukla rotayı ve o rotadaki muhtemel riskleri bilen bir rehber aracılığıyla yapılması en doğru olanıdır⁵. RDS aynı zamanda kendisi bireylerin kendi kendilerine veya yakınlarıyla (arkadaş, aile, kulüp üyeleri gibi) birlikte üretecekleri bir ürün olabileceği gibi, kar amacı güden ve/veya gütmeyen işletmeler, organizasyonlar tarafından üretilen RDS ürünleri de olabilir⁶.

Rekreasyon birçok gelişmiş ülkede olduğu gibi, Türkiye’de de gelişen bir sektördür. Bunun içinde RDS’nin payı da giderek artmaktadır. RDS, diğer rekreatif ürünler gibi ekonomik, sosyal, bireysel faydalar yaratmakta ve bu sebeple birçok kişi, kar amacı güden ve/veya gütmeyen kurum bu ürünleri üretmek için yatırım yapmaktadır. Amerika Birleşik Devletlerindeki (ABD) Doğal Sporları Endüstrisi Birliği⁷ RDS’nin ABD’de direkt (dış katman elbiseler, rehberlik, kamp malzemeleri, ayakkabılar, araçlar, aksesuarlar, arabalar gibi ürün satışı ve hizmetler) ve indirekt (konaklamak, seyahat ve gezi ilgili diğer harcamalar) olarak yarattığı ekonomik faydalarla ilgili yayınladığı raporda; RDS’nin (a) 646 milyar \$’lık harcama, (b) 6,1 milyon istihdam, (c) 39,9 milyar \$ ulusal veya eyalete verilen vergi, (d) 120,7 milyar \$’lık elbise, kamp malzemesi, araba, aksesuarlar gibi araç-gereç-teçhizat ve ürün satışı, (e) 524,8 milyar \$ seyahat etmekten kaynaklı harcamalar yarattığı belirtilmiştir.

Giderek endüstrileşen ve metropolleşen şehir yaşamı bireylerin doğaya olan ihtiyacını gün geçtikçe artırmaktadır⁸. Ardahan ve

⁵ Ardahan, F. “Comparison of the New Ecological Paradigm (NEP) Scale’s Level of Participants and Non Participant of Outdoor Sports with Respect to Some Demographic Variables: Turkey Case” , *TOJRAS, The Online Journal of Recreation and Sport*. 1(3), 2012: 8-18.

⁶ Turgut, T. & Ardahan, F. “Suya Dayalı Rekreasyon İşletmelerinin Profilleri: Antalya Örneği”, *Pamukkale Journal of Sport Sciences*. 4(1), 2013: 1-15.

⁷ Outdoor Industry Association. The Outdoor Recreation Economy, 2012, Retrieved November 19, 2012 from www.outdoorindustry.org/pdf/OIA_OutdoorRecEconomyReport2012.pdf.

⁸ Aslan, Z. “The Affect of Industrialization and Urbanizing on The Need of Recreational Activities in Nature (Sanayileşme ve kentleşmenin doğada rekreasyon faaliyetlerine duyulan gereksinimi arttırıcı etkisi)”. *The Journal of Ecology and Environment (Ekoloji ve Çevre Dergisi)*. 2(8):1993: 22-24.

Mert ⁹ doğaya talebin nedenini, büyük ölçüde bireylerin kendi bireysel hayatlarında yer alan ve geçmişte deneyimledikleri, metropolleşme ve endüstrileşmeyle yitirilen birçok etkinliğin doğada toprakla uğraşma, bahçe aktiviteleri, balıkçılık, avcılık ve doğa yürüyüşü gibi etkinliklerle yeniden tasarlanarak bireylerin yaşamına tekrardan dahil edilen RDS olarak tanımlamaktadır. Bunlarla birlikte RDS'ye olan talebin artmasındaki diğer unsurlar dünyanın giderek küçülen bir köye dönüşmesi, ulaştırma ve iletişim imkanlarının artması, harcanabilir gelirdeki ve bireylerin serbest zamanlarındaki artış, sağlık beklentisindeki değişim, evlilik ve aile yaşamındaki farklılaşma, genel eğitim düzeyinin artması, bireyselleşme, reklamların etkisi, kültürel değişim, rekreasyon merkezleri ve işletmelerindeki artışlardır ¹⁰. Dahası, bireylerin gündelik hayatın yüklerinden uzaklaşma, kalabalıktan, aileden, arkadaşlardan ve sorumluluktan kaçma arzusu da bireyleri doğaya yönlentmektedir ¹¹. Elbette RDS talebinin artmasının bir diğer önemli gerekçesi de malzemelerin kolay ulaşılabilir olması ve fiyatlarının düşmesidir¹²

Bireylerin rekreasyonel ürünleri neden satın aldığı, RDS dahil tüm rekreasyonel etkinliklere neden katıldığı son yıllarda araştırmacıların ilgisini çekmekte ve bu konuda birçok çalışma yapılmaktadır. Yapılan araştırmalarda, diğer tüm tüketim ürünlerinde olduğu gibi bir ürünü satın almanın iki gerekçesi vardır. Birincisi açıklanan yani gerçek gerekçe, ikincisi buz dağı gibi gizlenen gerekçedir. Bireylerin bir ürünü neden talep ettiklerinin bilinmesi veya bilinmemesi o ürünü üreten işletmeler için son derece önemli bir bilgidir.

Bireylerin neden RDS'yi talep ettiklerini açıklamak için bu

⁹ Bkz. Ardahan & Mert, *Impacts of Outdoor Activities, Demographic Variables and Emotional Intelligence on Life Satisfaction: An Econometric Application of a Case in Turkey*.

¹⁰ Bkz. Kalkan, *Outdoor Recreation, Reasons For Individuals Participation In Nature-Based Sports Whit in The Province of Antalya*.

¹¹ Sağcan, M. *Rekreasyon ve Turizm*, İzmir: Cumhuriyet Basımevi, 1986, 44; Bkz. Kalkan, A. ve Ardahan, F. *The Profile of the Outdoor Sports Participants and the Reason and the Benefits of Participating Outdoor Sports: Antalya Case*.

¹² Bkz. Ardahan, F. "The Profile of The Turkish Mountaineers and Rock Climbers: The Reasons and The Carried Benefits for Attending Outdoor Sports and Life Satisfaction Level".

güne kadar yapılan çalışmalarda RDS'ye katılım veya talep nedenleri açıklanırken birçok yaklaşım kullanılmıştır. Crandall¹³ bireyin kişiliği ve içinde bulunduğu durumların RDS'ye katılım nedenlerini belirlediğini söylerken, Levy¹⁴, bireyin içinde bulunduğu sosyal koşullar ve kişiliği arasındaki etkileşimden kaynaklanan davranışla RDS'ye talebi açıklamaya çalışmıştır. Üniversite yaşamında arkadaşları gidiyor/yapıyor diye bireylerin dansa başlamaları, dağcılık yapmaları bunun en güzel örneğidir. Bunlara ilave olarak Lawler¹⁵ tarafından ortaya atılan motive edici faktörlerin rekreasyon talebi ile olan ilişkisinin varlığı daha sonra Driver'in¹⁶ geliştirdiği ve birçok çalışmanın temelini oluşturan rekreasyon deneyiminin nedenlerinin ortaya konulduğu maddeler, Manfreda, Driver ve Tarrant¹⁷ tarafından rekreasyon deneyim ölçeğine (Recreation Experience Preference Scale) dönüştürülerek rekreasyon ihtiyacını anlatan yapıyı ifade etmekte kullanılmıştır.

Bunlara ilave olarak bireylerin neden RDS ürünleri aldığı veya neden bu aktivitelere katıldığını Ibrahim ve Cordes¹⁸ İhtiyaç Teorisi (The Need Theory) ile açıklarken, Deci ve Ryan¹⁹ Özgür İrade Teorisi ile (The Self-Determination Theory), Pintrich²⁰ Başarılan Amaç Teorisi ile (The Achievement Goal Theory), Engeström, Miettinen ve Punamaki²¹ Aktivite Teorisi ile (The Activity The-

¹³ Crandall, R. "Motivation for leisure". *Journal of Leisure Research*. 12(1), 1980: 45-54.

¹⁴ Levy, J. *Motivation for leisure: An interactionist approach*. In H. Ibrahim and R. Crandall (Eds.), *Leisure: A psychological approach*. Los Alamitos, CA: Hwong Publishing, 1979, 25-145.

¹⁵ Lawler, E.E. *Motivations in work organizations*. Monterey, CA: Brooks/Cole, 1973: 20-40.

¹⁶ Driver, B.L. *Master list of items for recreation experience preferences scales and domains*. Unpublished document. USDA Forest Service, Fort Collins, CO: Rocky Mountain Forest and Range Experiment Station, 1983:1-10.

¹⁷ Manfreda, M., Driver, B.L. & Tarrant M.A. "Measuring leisure motivation: a meta-analysis of the recreation experience preference scales". *Journal of Leisure Research*. 28 (3), 1996:188-213.

¹⁸ Bkz. Ibrahim, H. & Cordes, K.A. *Outdoor Recreation, Enrichment For a Lifetime*.

¹⁹ Deci, E.L., & Ryan, R.M. "The general causality orientations scale: Self determination in personality". *Journal of Research in Personality*. 19, 1985:109-134.

²⁰ Pintrich, P.R. "An Achievement Goal Theory Perspective on Issues in Motivation Terminology", *Theory and Research, Contemporary Educational Psychology*. 25, 2000:92-104.

²¹ Engeström, Y., Miettinen, R., & Punamaki, R.L. *Perspective On Activity Theory*,

ory) ve Knutson²² Kişilik Teorisi ile (The Personality Theory) açıklamaya çalışmışlardır. Bunların dışında Bradshaw²³, Mitchell²⁴, Gattas, Roberts, Schmitz-Scherzer, Tokarski ve Vitanyi²⁵, Daghfous, Petrof ve Pons²⁶ gibi bazı yazarlar da bireylerin satın aldıkları ürünler ile yaşam stilleri ve değerler sistemi arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır.

Bireylerin neden RDS'nı tercih ettikleri hala kesinlik kazanmış bir konu değildir. Bu sebeple farklı birçok bakış açısıyla konunun irdelenmesi gereklidir. Bu çalışmada diğer birçok çalışmada ele alınan bazı demografik değişkenler yanında bireylerin duygusal zeka, ekolojik algı ve yaşam doyumu düzeylerinin RDS yapmaya etkisi sorgulanmaktadır.

Duygusal zekâ (DZ) kavramı, son yıllardan bu yana hem akademik hem de iş ve sosyal çevrelerde bireylerin ilgisini çeken bir konu olmuştur. DZ kavramı; tarihsel gelişimine makro olarak bakıldığında; ilk olarak Thorndike'nin²⁷ (1920) sınırlarını çizdiği “sosyal zekâ” kavramına dayanmaktadır. Sosyal zekâ; bireyin kendisini ve başkalarını anlama, kendi ve başkalarının duygu ve dürtülerini yönetme ve ilişkilerde bilgece davranmayla ilgili yetenekler olarak değerlendirilmektedir²⁸. Daha sonra; Wechsler²⁹ DZ'yi genel

Cambridge University Press, Second Edition, NY, 10011-4211, USA, 2003:25-110.

²² Knutson, K.A. Type T Personality and Learning Strategies, *Annual Meeting of The American Educational Research Association*, San Francisco, CA, April, 1995:3.

²³ Bradshaw, T.K. *Lifestyle in the advanced industrial societies*. Berkeley, CA: Institute of Governmental studies, University of California. 1978:25.

²⁴ Mitchell, A. *The nine American Life Style: Who are and were we're going*. New York, Macmillan. 1983: 25-100.

²⁵ Gattas, J.T., Roberts, K., Schmitz-Scherzer, R., Tokarski, W., & Vitanyi, Y.I. “Leisure and life-styles: towards a research agenda”. *Society and Leisure*. 9(2), 1986:524-537.

²⁶ Daghfous, N., Petrof, J.V. & Pons, F. “Values and adoption of innovations: a cross-cultural study”. *Journal Of Consumer Marketing*. 16(4), 1999:314-331.

²⁷ Thorndike, E.L. “Intelligence and its uses”, *Harper's Magazine*. 140, 1920:227-235.

²⁸ Aslan, Ş. & Özata, M. “Duygusal Zeka ve Tükenmişlik Arasındaki İlişkilerin Araştırılması: Sağlık Çalışanları Örneği”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Ocak-Haziran. 30, 2008:77-97.; Pérez, J.C, Pedrides, K.V. & Furnham, A. *Measuring Trait Emotional Intelligence: International Handbook of Emotional Intelligence*, Cambridge, MA: Hogrefe & Huber, 2005:123- 143.

²⁹ Wechsler, D. “Non Intellectual Factors in General Intelligence”, *Psychological Bulletin*. 37, 1940:444-445.

zekânın bir bölümü olarak “entelektüel olmayan zekâ (nonintellektive)” olarak ele almıştır. Gardner³⁰ bu ifadelerin tersine DZ’yi çoklu zekânın içinde görmüştür. Salovey ve Mayer³¹ bu çalışmalarında DZ’yi sosyal zekanın bir alt boyutu olarak ele almış ve bir diğer çalışmalarında da Salovey ve Mayer³² bireyin kendisinin sözel, sözel olmayan duygularının ve başkalarının sözel olan olmayan duygularını değerlendirmesi, empati kurulması, kendi ve başkalarının duyguların düzenlenmesi ve esnek planlama, yaratıcı düşünme, dikkati tekrar yoğunlaştırma, motivasyon gibi duyguların problem çözümünde kullanılması olarak tanımlamışlardır. Sternberg³³ DZ ile pratik zekâ arasındaki ilişkiyi ortaya koymuştur.

Cooper ve Sawaf³⁴ DZ’yi a) bireyin duyguları ve duygularının nasıl işlev gösterdiği hakkında bilgi sahibi olması, **duygusal okuryazarlık** (emotional literacy), b) duygusal katılık ve esnekliği içeren **duygusal uygunluk** (emotional fitness), c) duygusal yoğunluk ve gelişme potansiyelini tarif eden **duygusal derinlik** (emotional depth), d) duyguları yaratıcılığı ateşlemek için kullanabilme yeteneği olarak ifade edilen **duyguların simyası** (emotional alchemy) olarak dört alt boyutta ele almıştır. DZ, bir kişilik özelliği olarak kabul edilen ve bugünkü bilinen boyutuyla Goleman³⁵ ile başlamıştır. Goleman’ın DZ’yi Cooper ve Sawaf’ın aksine; a) duyguları bilme (knowing), b) duyguları yönetme, c) motive etme (motivating oneself), d) diğerlerinin duygularını tanıma, e) ilişkileri götürebilme (handling) şeklinde beş bölümde ele almıştır³⁶.

Bu yönüyle DZ, IQ olarak bilinen akademik zekânın tanımla-

³⁰ Gardner, H. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligence*, New-York, Basic Books. 1983:1-50.

³¹ Salovey, P. & Mayer, J.D. *Emotional Intelligence*, Baywood Publishing Inc. 1990: 12-75.

³² Salovey, P. & Mayer, J.D. “Emotional Intelligence”, *Imagination, Cognition and Personality*. 9, 1990:185-211.

³³ Sternberg, R. J. “The Concept of Intelligence and Its Role in Lifelong Learning and Success”, *American Psychologist*. 52(10) 1997:1030-1037.

³⁴ Cooper, R.K. & Sawaf, A. *Executive EQ: Emotional Intelligence in Leadership and Organizations*, New York, Grosset/Putnam. 1997: 15-50.

³⁵ Goleman, D. *Emotional Intelligence*. New York: Bantam Books. 1995: 55-65.

³⁶ Goleman, D. *Emotional Intelligence*, Bloomsbury Business Library - Management Library. (2007: 110-115.; İşmen, A.E. “Duygusal Zeka ve Problem Çözme”, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 13, 2001:111-124.

madığı ve daha çok toplumda “olgun insan, gelişmiş insan” tanımıyla öngörülen ve hem akademik, hem de iş, sosyal alanlar ve tüm ilişkilerdeki başarıyı tarif etmekte kullanılan bir boyuta dönüşmüştür (37). Bu haliyle DZ³⁸; beş temel duygusal ve sosyal yetkinlikten oluşan beceriler bütünüdür: a) **öz bilinç** (bireyin kendi duygularını ve hislerini bilip yönetebilmesi), b) **kendine çeki düzen verme** (bireyin duygularını olumlu ve amacına dönük bir şekilde idare etmesi), c) **motivasyon** (bireyin kendisi tarafından belirlenen veya başkalarının tanımladığı hedeflerine yöneltecek ve yol gösterecek şekilde içsel motivasyon becerisi), d) **empati** (başkalarının kaygı, korku ve duygularını anlayabilme) ve e) **sosyal beceriler** (başkalarının duygularını etkileyebilme, onları yönetebilme kabiliyeti). Bu haliyle DZ’yi bireyin yaşamdaki başarısını etkileyecek bir enstrüman olarak görmek en doğru olanıdır.

Bireylerin DZ düzeyleri, Chan³⁹ tarafından geliştirilen DZ ölçeği kullanılarak ölçülmektedir. Dört alt kategoride ölçümlenen DZ düzeyinin alt boyutları; Duygusal değerlendirme, Empatik duyarlılık, Pozitif duygusal yönetim ve Duyguların olumlu kullanımıdır. 1970 yılından sonra çevre hareketi ve çevre kirliliği gündeme gelmeye başladığında en temel sorun, su, hava, toprak, gürültü, ışık kirliliği ve görsel kirlilik olarak karşımıza çıkmıştır. Buna bağlı olarak birçok birey ve ülke temiz enerji kaynaklarına yönelmiş ve bununla ilintili birçok politikalar ortaya koymuşlardır⁴⁰.

Son yıllarda doğaya ve doğa sporlarına olan talep çevre bilinci-

³⁷ http://www.baltas-baltas.com/web/makaleler/dz_4.htm. (4 Mayıs 2010).

³⁸ Varinli, İ., Yaraş, E. & Başalp, A. “Duygusal Zekanın Müşteri Odaklılık ve Satış Performansı Üzerine Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Ege Akademik Bakış*. 9(1), 2009:113-130.

³⁹ Chan, D.W. “Perceived Emotional Intelligence and Self-Efficacy Among Chinese Secondary School Teachers in Hong Kong”, *Personality and Individual Differences*. 36, 2004: 1781-1795.; Chan, D. W. “Emotional Intelligence and Components of Burnout Among Chinese Secondary School Teachers in Hong Kong”, *Teaching and Teacher Education*. 22, 2006:1042-1054.

⁴⁰ Dunlap, R.E., Van Liere, K.D., Mertig, A.G. & Jones, R.E. “Measuring endorsement of the new ecological paradigm: A revised NEP scale”. *J Soc Issues*, 56, 2000:425-442. ; Stern, P.C., Young, O.R. & Druckman, D. *Global Environmental Change: Understanding the Human Dimensions*. National Academy Press, Washington DC. 1992: 30-75.

nin bir başka boyutta tekrardan ele alınmasını gerektirmiştir. Eski-sinden çok daha fazla insan doğaya gitmektedir. Bu gidiş berabe-rinde doğanın korunması problemini de getirmiştir. Doğaya gidil-diğinde doğaya iki tür zarar verilmektedir. Bunlar; geçici ve kalıcı zararlardır. Geçici zarar; doğanın taşıma kapasitesinin üstünde bir kalabalıkla ve süreyle yapılan RDS aktivitelerinin doğaya verdiği zarardır. RDS etkinliğinin yapıldığı yerdeki yabancı hayatın ürkütü-lerek/korkutularak uzaklaştırılması, diğer bir deyişle kamp kurul-muş bir alanın yakınında yuvası olan bir kuş veya tavşanın yavrula-rını besleyememesi sonucu yavruların olumsuz etkilenmesi, RDS'nın doğaya verdiği geçici zarara en güzel örnektir. Kalıcı za-rarlar; HES olarak bilinen hidro elektrik santrallerinin yapımı, maden ve taş ocakları, RDS için yapılmış kalıcı doğal alanların düzenlemeleri ve bina inşaatları, ikinci ve üçüncü konutlar dahil olmak üzere doğanın formunun bozulmasına sebep olan ve bir daha asla eski haline getirilemeyen zararlardır ⁴¹.

Son yıllarda çevre konusu ve çevre bilinci ile ilgili olarak; eği-tim sisteminde müfredata konulan dersler, medya aracılığıyla yapı-lan haberler ve kampanyalar, sivil toplum kuruluşları ve gönüllü kuruluşların yaptığı bilinçlendirme çalışmalarıyla bireylerin ekolojik algıları, çevresel değerleri, çevresel tutumları ve çevresel davranışla-rı pozitif anlamda değişmiştir. Üretilen ürünler, üretim biçimleri, hatta bazı ürünlerin satışı ile sağlanan çevresel fonların olup olma-ması bireylerin çevre konusundaki hassasiyetini arttırmış ve farklı bir pazarlama anlayışlı oluşmuştur.

Tüm bu süreçlerin olumlu/olumsuz değişmesine etki eden bir-çok faktör vardır. Bunlar; cinsiyet, yaş, etnik kimlik, gelir, kişilik, duyarlılık, eğitim seviyesi, okul tipi, bireysel politik düşünce, çev-renin etkisi, aile yapısı, ülkenin gelişmişlik düzeyi, bireyin yaşam

⁴¹ Cole, D.N. "Environmental impacts of outdoor recreation in wildlands". 2004: 1-16, <http://www.leopold.wilderness.net/research/fprojects/docs12/ISSRMChapter.pdf>, Download Time: 15.08.2011. Bkz. Kalkan, *Outdoor Recreation, Reasons For Individuals Participation In Nature-Based Sports Whit in The Province of Antalya*; Bkz. Kalkan & Ardahan, *The Profile of the Outdoor Sports Participants and the Reason and the Benefits of Participating Outdoor Sports: Antalya Case*.

paradigması, içinde olduğu ilişkiler, arkadaşların değer sistemi, inanç ve dini düşüncedir⁴².

Doğaya giden ve doğada olup biten olumlu/olumsuz çevresel etkiyi yakından gören kişiler doğal olarak bu duruma yakın olmayanlara göre daha fazla çevresel bilince sahip olacaktır. En güzel çevre bilinci değişimi, olumlu/olumsuz örnekleriyle bireylerin neden-sonuç ilişkisini görebilmeleridir⁴³. Hatta bu konuda ilköğretimden başlayıp lise ve sonrası eğitimde devam eden sistematik bilgi akışı son yıllarda anlamlı değişikliklere sebep olmuştur⁴⁴. Bu sistematik olumlu değişme hem çevre bilinci düzeyinin toplumda artmasına, hem de çevre bilinci yüksek kişilerin RDS'yi tercih etmesine sebep olmuştur.

Açık alan rekreasyonu ve RDS'nin temel hammaddesi yabancı doğa ve/veya düzenlenmiş doğal alanların olması, RDS'nin beklenden hızlı talep gören bir uygulama olması, açık alan rekreasyonunun çok büyük bir ekonomik değer oluşturması, bireylerin çevre bilinc düzeylerinin yüksek olması zorunluluğunu gerektirmiştir. Bu sebeple birçok kişinin yaşam biçimini temelden etkileyen çevre hareketlerinin artması, bu hareketlerde gönüllü rol alanların sayısının artması çevre algısı ve bilincinin birey yaşamındaki önemini arttırmıştır. Çevre bilincinin yükseltilmesi RDS'yi talep edenler için hem bir gereklilik hem de bir zorunluluktur.

Bireylerin çevre bilincini ölçmek için Dunlap ve Van Lie-

⁴² Rokeach, M. *The Nature of Human Values*, Free Press, New York. 1973:5-75; Dunlap, R.E., Grienecks, J.K. & Rokeach, M. *Human values and pro-environmental behavior*, in W.D. Conn (ed) *energy and material resources: Attitudes, values, and public policy*, Boulder, CO:Westview. 1983: 20-145. ; Kim, D. "Environmentalism in developing countries and the case of a large Korean city". *Soc Sci Quarterly*. 80, 1999:810-829.; Bkz. Dunlap, R.E. & diğ. *Measuring endorsement of the new ecological paradigm: A revised NEP scale.*; Mohai, P. & Bryant, B. "Is there a race effect on concern for environmental quality?" *Public Opinion Quarterly*. 62, . 1998:475-505.; Zinn, H.C. & Graefe, A.R. "Emerging adults and the future of wild nature". *Int J Wilderness*. 13, 2007:16-23. ; Taskin, O. "The environmental attitudes of Turkish senior high school students in the context of postmaterialism and the new environmental paradigm". *Int J Sci Edu*. 31, 2009:481-502.

⁴³ Bkz. Ardahan. *Comparison of the New Ecological Paradigm (NEP) Scale's Level of Participants and Non Participant of Outdoor Sports with Respect to Some Demographic Variables: Turkey Case*.

⁴⁴ Bkz. Taskin. *The environmental attitudes of Turkish senior high school students in the context of postmaterialism and the new environmental paradigm*.

re'nin⁴⁵ geliştirdikleri Yeni Çevre Paradigma Ölçeği (The New Ecological Paradigm Scale-NEP) ve daha sonra Dunlap ve diğ.⁴⁶ tarafından revize edilmiş hali (The Revised NEP Scale) kullanılmaktadır. Bu ölçek birçok çalışmada kullanılmıştır. Örneğin; Cordell, Betz ve Gren⁴⁷ Amerikan toplumunda rekreasyon ve çevrenin kültürel boyutlarını, Bjerke, Thrane ve Kleiven⁴⁸ Norveç'te açık alan rekreasyonu ve çevresel davranışı, Brymer ve Gray⁴⁹ ekstrem sporları yapanlarla doğa arasındaki ilişkiyi, Cole⁵⁰ açık alan rekreasyonunun yabancı alanlardaki çevresel etkisini, Ardahan⁵¹, doğa sporu yapanlarla yapmayanların NEP algısındaki farklılıkları, Dyck, Schneider, Thompson ve Virden⁵² Dağcılarının çevre bilinci sorgulamıştır. NEP'in orijinali beş boyuttan oluşsa da Türkçe geçerlilik güvenilirliğini yapan Erdoğan'ın⁵³ (2009) çalışmasında RNEP dört alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; İnsanın Üstünlüğünü Destekleme Düzeyi, Ekolojik Krize İnanma Düzeyi, Doğanın Gücüne İnanma Düzeyi ve Doğanın Üstünlüğünü Destekleme Düzeyidir.

“Bireyin kendi yaşamından duyduğu memnuniyet”⁵⁴ veya “bireyin iş yaşamı dışındaki yaşamına duygusal tepkisi ve hayata karşı genel tutumu”⁵⁵ olarak tanımlanabilen Yaşam Doyumu'nu (YD)

⁴⁵ Bkz. Dunlap & Van Liere. “The new environmental paradigm: A proposed measuring instrument and preliminary results”.

⁴⁶ Bkz. Dunlap ve diğ. “Measuring endorsement of the new ecological paradigm: A revised NEP scale”.

⁴⁷ Cordell, H.K., Betz, C.J. & Green, G.T. “Recreation and the environment as cultural dimensions in contemporary American Society”. *Leisure Sci.* 24, 2004:13-41.

⁴⁸ Bjerke, T., Thrane, C. & Kleiven, J. “Outdoor recreation interests and environmental attitudes in Norway”. *Managing Leisure.* 11, 2006:116-128.

⁴⁹ Brymer, E. & Gray, T. “Developing an intimate relationship with nature through extreme sports participation”. *Leisure/Loisir.* 34, 2010:361-374.

⁵⁰ Bkz. Cole. *Environmental impacts of outdoor recreation in wildlands.*

⁵¹ Bkz. Ardahan. *Comparison of the New Ecological Paradigm (NEP) Scale's Level of Participants and Non Participant of Outdoor Sports with Respect to Some Demographic Variables: Turkey Case.*

⁵² Dyck, C., Schneider, I., Thompson, M. & Virden, R. „Specialization among mountaineers and its relationship to environmental attitudes”. *J Park Recreat Adminis.* 21, 2003:44-62.

⁵³ Erdoğan, N. “Testing the new ecological paradigm scale: Turkish case”. *African J Agric Res.* 4, 2009:1023-1031.

⁵⁴ Telman N. & Ünsal P. *Çalışan Memnuniyeti*. İstanbul: Epsilon Yayınevi. 2004: 15-75.

⁵⁵ Sung-Mook, H. & Giannakopoulos E. “The Relationship of Satisfaction With

etkileyen birçok faktör vardır. Bunlar; günlük yaşamdan ve sahip olunan maddi ve manevi değerlerden mutluluk duymak, olumlu bireysel kimlik, bedensel ve ruhsal moralite, ekonomik güvenlik duygusu, olumlu sosyal ilişkilere sahip olma, amaçlara ulaşma konusunda uyum, sağlık ve kişisel güven, anlamlı ve doyumlu aile ve arkadaş çevresi, beklentilerini karşılayabilme becerisi, dilediği ve özgürce seçebildiği etkinliklere katılabilmek ve zamanı yönetebilme, dilediği rekreatif etkinliklere katılabilmek, yeterli sosyal, finansal ve sağlık sermayesine sahip olabilmedir⁵⁶. Her türlü rekreasyonel etkinliklere katılabilmek imkanına sahip olma veya katılma bireylerin YD düzeylerini arttırmaktadır. Benzer şekilde bireylerin DZ düzeyleri arttıkça YD düzeyleri de artmaktadır. Rekreasyonel etkinliklere katılma ve DZ düzeyi ile YD arasında anlamlı pozitif yönlü bir ilişki vardır⁵⁷. Bireyler; mutlu olmak, dinlenmek, kendini yenilemek, şehrin sıkıntılarından kurtulmak, YD arttırmak için RDS yapmayı istemekte ve bu tür ürünleri daha fazla istemektedirler.

2. Metot

Araştırma; diğer çalışmalarda sorgulanmayan Ekolojik Algı ve Duyusal Zeka boyutlarıyla bireylerin RDS katılımlarını etkileyen unsurların; cinsiyet, medeni durum, gelir, yaş, eğitim düzeyi, meslek gibi demografik değişkenler ile bireylerin yaşam doyumu düzeyi-

Life To Personality Characteristics”, *Journal of Psychology Interdisciplinary & Applied*. 128(5), 1994: 547-559.

⁵⁶ Schmitter, C. *Life Satisfaction In Centenarians Residing In Long-Term Care*. (21 Şubat, 2003). <http://www.mmhc.com/articles/NHM9912/cutillo.html>, 19 Nisan 2011.; Otacıoğlu, G.S. “Analysis of Job And Life Satisfaction Of Music Teachers”, *Turkish Journal Music Education*, January. 1(1), 2008:37-45.; Dağdelen, M. Üretim ve Hizmet Sektöründe Çalışan İşçilerde Ruhsal Sağlık Düzeyi, Ruhsal Belirti Dağılımı, Algılanan Sağlık, İş Doyumu, Yaşam Doyumu ve Sosyo demografik Özelliklerinin Karşılaştırılması. İnönü Üniversitesi, Tıp Fakültesi Uzmanlık Tezi. 2008: 20-45.; Ardahan, F. “Duyusal Zekâ ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin Doğa Sporu Yapanlar Örneğinde İncelenmesi”, *Pamukkale Journal of Sport Sciences*. 3(3), 2012:20-33.

⁵⁷ Bkz. Ardahan. *Duyusal Zekâ ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin Doğa Sporu Yapanlar Örneğinde İncelenmesi*; Bar-On, R. *Emotional Quotient Inventory: Technical Manual*. Toronto: Multi-Health Systems. 1997: 5-75.; Martinez-Pons, M. “The Relation Of Emotional Intelligence With Selected Areas Of Personal Functioning”, *Imagination, Cognition & Personality*. 17, 1997:3-13.; Martinez-Pons, M. “Emotional Intelligence As A Self-Regulatory Process: A Social Cognitive View”, *Imagination, Cognition & Personality*. 19, 1999:331-350.

lerini bağımsız değişken olarak tanımlayıp, bu değişkenlerin bireylerin doğa sporları yapmaya veya doğa sporları aktivitelerine katılmaya etkisinin olup olmadığının logit model kullanarak sorgulandığı tanımlayıcı bir çalışmadır. RDS kapsamına dağcılık, kaya tırmanma, bisiklet ve doğa yürüyüşü dahil edilmiştir.

Evren, Örneklem: Araştırmanın evreni, Türkiye’de sayıları kesin olarak belirlenemeyen dağcılık, kaya tırmanma, bisiklet kullanan ve doğa yürüyüşü yapan ve bu sporları hayatında hiç yapmamış bireylerden oluşmaktadır. Bu çalışmada örneklem yapılmayıp Türkiye Dağcılık Federasyonu (TDF) ve TDF’ye bağlı faaliyet yürüten dağcılık kulüplerinin tüm üyelerine, Türkiye Bisiklet Federasyonu (TBF) ve TBF’ye bağlı faaliyet yürüten bisiklet derneklerinin tüm üyelerine iletilmesi için 1 Aralık 2011/31 Mart 2012 tarihleri arasında sosyal medya üzerinden elektronik anket gönderilmiştir. Anketi doldurup geri gönderen 1181 anket formunun hepsi değerlendirmeye alınmıştır. Çalışmanın örneklemini doğa sporlarına katılan ($n=1181$, $\bar{X}_{yaş}=35.82 \pm 10.61$) ve katılmayan ($n=538$, $\bar{X}_{yaş}=31.78 \pm 11.47$) toplam 1719 kişi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı: Araştırmanın amacına uygun verileri toplamak için geliştirilen anket formunda; dağcılık-kaya tırmanma, bisiklet kullanan ve doğa yürüyüşü yapanların ve her hangi bir RDS’ye katılmayanların demografik özelliklerini öğrenmek amaçlı soruların yanında katılımcıların, duygusal zekalarını ölçmek için Aslan ve Özata⁵⁸ tarafından Türkçe uyarlaması yapılan ve Chan’in⁵⁹ çalışmalarında kullandığı DZ ölçeği, Erdoğan’ın⁶⁰ çalışmasında Türkçe uyarlaması yapılan ve Dunlap ve diğ.⁶¹ tarafından revize edilen NEP ölçeği ve Diener, Emmons, Larsen ve Griffin⁶² tarafın-

⁵⁸ Bkz. Aslan & Özata. *Duygusal Zeka ve Tükenmişlik Arasındaki İlişkilerin Araştırılması: Sağlık Çalışanları Örneği*.

⁵⁹ Bkz. Chan. *Perceived Emotional Intelligence and Self-Efficacy Among Chinese Secondary School Teachers in Hong Kong*; Chan. *Emotional Intelligence and Components of Burnout Among Chinese Secondary School Teachers in Hong Kong*

⁶⁰ Erdoğan. *Testing the new ecological paradigm scale: Turkish case*.

⁶¹ Dunlap ve diğ. *Measuring endorsement of the new ecological paradigm: A revised NEP scale*.

⁶² Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J. & Griffin, S. “The Satisfaction with Life Scale”, *Journal of Personality Assessment*. 49, 1985:71-75.

dan geliştirilen YD ölçeklerine ait maddeler yer almıştır.

Değişkenler: Çalışmada kullanılan değişkenler aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

Bağımlı Değişken

DSK	Doğa Sporlarına Katılım Birey doğa sporu yapıyorsa 1, yapmıyorsa 0.
-----	---

Gölge (dummy) Değişkenler

Cinsiyet	Birey erkek ise 1, kadın ise 0.
MD	Medeni Durum Birey bekar ise 1, evli ise 0.
Gelir ₂	Bireyin aylık geliri 1001-2000 TL arasında ise 1, aksi halde 0.
Gelir ₃	Bireyin aylık geliri 2001-3000 TL arasında ise 1, aksi halde 0.
Gelir ₄	Bireyin aylık geliri 3001-4000 TL arasında ise 1, aksi halde 0.
Gelir ₅	Bireyin aylık geliri 4000 TL üzeri ise 1, yoksa 0.
Eğitim ₂	Bireyin eğitimi “lise ve dengi” ise 1, değilse 0.
Eğitim ₃	Bireyin eğitim durumu “üniversite” ise 1, değilse 0.
Eğitim ₄	Bireyin eğitim durumu “lisansüstü” ise 1, değilse 0.
Meslek ₁	Bireyin işi özel sektörde ise 1, aksi halde 0.
Meslek ₂	Bireyin işi kamuda ise 1, aksi halde 0.
Meslek ₃	Bireyin işi kendi işi ise 1, aksi halde 0.
Meslek ₄	Bireyin işi serbest meslek ise 1, aksi halde 0.
Meslek ₅	Birey öğrenci ise 1, aksi halde 0.
Meslek ₆	Birey emekli ise 1, aksi halde 0.

Sürekli Değişkenler

Yaş	Bireyin yaşı
YD	Bireyin Yaşam Doyum Düzeyi
İÜD	İnsanın Üstünlüğünü Destekleme Düzeyi (human hegemony)

EK	Ekolojik Krize İnanma Düzeyi (ecological crises)
DG	Doğanın Gücüne İnanma Düzeyi (capability of nature)
DÜD	Doğanın Üstünlüğünü Destekleme Düzeyi (hegemony of nature)
DD	Duygusal Değerlendirme Düzeyi (Emotional Assessment)
ED	Empatik Duyarlılık Düzeyi (Empathic Sensitiveness)
PDY	Pozitif Duygusal Yönetim Düzeyi (Positive Emotional Management)
DOK	Duyguların Olumlu Kullanım Düzeyi (Positive utilisation / Emotions Positively)

Yukarıda verilen İÜD, EK, DG ve DÜD değişkenleri aynı veri seti kullanılarak Ardahan'ın⁶³ yaptığı ve rekreatif doğa sporu yapanlar ile yapmayanların NEP algılarının karşılaştırıldığı çalışmada yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarıyla elde edilen faktör isimleridir. Yine aynı şekilde; DD, ED, PDY ve DOK değişkenleri Ardahan'ın⁶⁴ yaptığı ve rekreatif doğa sporu yapanlar ile yapmayanların DZ'lerinin karşılaştırıldığı çalışmada yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarıyla elde edilen faktör isimleridir.

Ekonometrik bir modelde bağımlı değişken ikili (binary) ise en çok kullanılan iki yöntem Logit ve Probit modelleme yöntemleridir. Bu iki yöntem arasında kullandıkları olasılık yoğunluk fonksiyonları açısından küçük bir farklılık olmakla beraber her iki yöntem de genellikle bir birine yakın sonuçlar vermektedir.

P_i olasılığı DSK değişkeninin 1 değerini alması olasılığı, başka bir değişle i. bireyin doğa sporlarına katılma olasılığı olarak tanım-

⁶³ Bkz. Ardahan. *Comparison of the New Ecological Paradigm (NEP) Scale's Level of Participants and Non Participant of Outdoor Sports with Respect to Some Demographic Variables: Turkey Case*

⁶⁴ Ardahan, F. "Life satisfaction and emotional intelligence of participants/nonparticipants in outdoor sports: Turkey case", *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 62, 2012:4-11.

lanırsa $L_i=P_i/(1-P_i)$ odds oranı olarak tanımlanır ve bu oran i. bireye ait Logit değeri olacaktır⁶⁵. Çalışmada kullanılan Logit model aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

$$L_i=P_i/(1-P_i)=\alpha_0 + \alpha_1\text{Cinsiyet}_i + \alpha_2\text{MD}_i + \alpha_3\text{Gelir}_2i + \alpha_4\text{Gelir}_3i + \alpha_5\text{Gelir}_4i + \alpha_6\text{Gelir}_5i + \alpha_7\text{Eğitim}_2i + \alpha_8\text{Eğitim}_3i + \alpha_9\text{Eğitim}_4i + \alpha_{10}\text{Meslek}_1i + \alpha_{11}\text{Meslek}_2i + \alpha_{12}\text{Meslek}_3i + \alpha_{13}\text{Meslek}_4i + \alpha_{14}\text{Meslek}_5i + \alpha_{15}\text{Meslek}_6i + \beta_1\text{LnYaşı} + \beta_2\text{LnYD}_i + \beta_3\text{LnİÜD}_i + \beta_4\text{LnEK}_i + \beta_5\text{LnDG}_i + \beta_6\text{LnDÜD}_i + \beta_7\text{LnDD}_i + \beta_8\text{LnED}_i + \beta_9\text{LnPDY}_i + \beta_{10}\text{LnDOK}_i + u_i$$

Eşitlikte, α_0 sabit terim, α_i , $i \neq 0$, gölge değişkenlerin katsayıları, β_j sürekli değişkenlerin katsayıları ve u_i hata terimidir. Tanımlanan sürekli değişkenlerin doğal logaritmaları modele dahil edilmiştir. Katsayıların tahmini en çok olabilirlik (maximum likelihood) tahmin yöntemi ile yapılmıştır. Modeldeki sürekli değişkenler arasında doğrusal çoklu bağlantı (multicollinearity) sorunu olup olmadığını araştırmak için varyans şişirme faktörleri (VIF) hesaplanmıştır. En büyük VIF değeri 2.71 olarak elde edilmiştir. Bu değer doğrusal çoklu bağlantının üst sınırı olan 10'dan küçüktür⁶⁶. Sonuç olarak modelde doğrusal çoklu bağlantı sorunu yoktur. Olası bir değişen varyans (heteroskedasticity) sorununu önlemek için tahmin edilen katsayıların sağlam (robust) standart hataları hesaplanmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde ele alınan değişkenlere ilişkin bazı istatistikler üzerinde durulup Logit model sonuçları yorumlanacaktır. Tablo-1'de çalışmada kullanılan kategorik verelere ait frekans ve yüzde değerleri verilmiştir. Tablo-1'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılanların %68.7'si RDS yapmakta, %31.3'ü de RDS yapmamaktadır. Katılımcıların; çoğunluğu (%71) erkek, (%64.6) bekar, (%63,5) aylık geliri 2000 TL'nin altında, (%67.9) üniversite mezunu ve (%33.4) özel sektör çalışanıdır. Bu durum RDS yapanlar ve yapmayanlar için de benzerdir.

⁶⁵ Gujarati, D.N. *Basic econometrics (4th ed.)*. New York: McGraw-Hill. 2003: 5-170.

⁶⁶ Bkz. Gujarati. *Basic econometrics (4th ed.)*.

Tablo 1: Kategorik değişkenler için frekanslar

		Genel		Doğa Sporunu Yapanlar		Doğa Sporunu Yapmayanlar	
		n	%	n	%	n	%
	Toplam	1719	100.0	1181	68.70	538	31.30
Cinsiyet	Erkek	1221	71.0	937	79.3	284	52,8
	Kadın	498	29.0	244	20.7	254	47,2
Medeni Durum	Bekar	1111	64.6	715	60.5	396	73,6
	Evli	608	35.4	466	39.5	142	26,4
Aylık Gelir	1000 TL ve altı	537	31.2	321	27.2	216	40,1
	1001 - 2000 TL	555	32.3	407	34.5	148	27,5
	2001 - 3000 TL	337	19.6	239	20.2	98	18,2
	3001 - 4000 TL	140	8.1	98	8.3	42	7,8
	4000 TL üzeri	150	8.7	116	9.8	34	6,3
Eğitim Durumu	İlköğretim	37	2.2	25	2.1	12	2,2
	Lise ve Dengi	327	19.0	255	21.6	72	13,4
	Üniversite	1168	67.9	748	63.3	420	78,1
	Lisansüstü	187	10.9	153	13.0	34	6,3
Meslek	Özel Sektör	574	33.4	410	34.7	164	30,5
	Kamu	338	19.7	250	21.2	88	16,4
	Kendi İş	185	10.8	133	11.3	52	9,7

	Serbest Meslek	105	6.1	89	7.5	16	3,0
	Öğrenci	282	16.4	154	13.0	128	23,8
	Emekli	153	8.9	105	8.9	48	8,9
	İşsiz ve Ev hanımı	82	4.8	40	3.4	42	7,8
	Toplam	1719	100.0	1181	100.0	538	100.0

Çalışmada kullanılan sürekli değişkenlere ait betimsel istatistikler Tablo 2’de verilmiştir. Tablodan da görülebileceği gibi, araştırmaya katılan bireylerin ortalama yaşları 34.57’dir. Doğa sporlarına katılanların yaş ortalaması 35.82 iken doğa sporlarına katılmayan bireylerin yaş ortalaması 31.78’dir. Çalışmaya katılan bireylerin yaşam doyum düzeylerinin ortalaması 3.21’dir.

Doğa sporlarına katılan bireylerde yaşam doyum düzeyi en fazla (3.27) olup doğa sporlarına katılmayan bireylerin yaşam doyum düzeyleri genel ortalamanın da altındadır (3.08). Doğa sporları yapanların YD’leri ile yapmayanların YD’leri arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). Bireylerin ekolojik algılarına bakıldığında doğa sporu yapanların insanın üstünlüğünü destekleme düzeyi (2.66) doğa sporu yapmayanlara (2.75) göre düşüktür ve aralarındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). Aynı durum ekolojik krize inanma düzeyinde de vardır. Doğa sporları yapanlarda ekolojik krizin olacağı veya ekolojik kriz yaşandığına inama düzeyi (3.79) doğa sporu yapmayanlara (3.64) göre yüksektir ve aralarındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). Benzer durum doğanın gücüne inanma düzeyinde de vardır. Doğa sporları yapanlarda doğanın gücüne inama düzeyi (4.04) doğa sporu yapmayanlara (3.93) göre yüksektir ve aralarındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). Doğa sporları yapanların duygusal zeka alt boyutları DD ve ED’de, doğa sporları yapmayanlara göre göreceli olarak fazla, DOK’da göreceli olarak küçük olsa da aralarındaki bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir. Duygusal zeka alt boyutlarından PDY’de doğa sporları yapanların ortalaması

(4.00) doğay sporları yapmayanlara (3.89) göre büyüktür ve aralarındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$).

Tablo 2: Sürekli değişkenlere ilişkin betimsel istatistikler

Sürekli Değişkenler	Doğay Sporunu Yapanlar		Doğay Sporunu Yapmayanlar		Ortalamalar Arası Fark	t
	Genel n=1719	n=1181	n=538			
	Ort. ± SS	Ort. ₁ ± SS	Ort. ₂ ± SS	Ort. ₁ - Ort. ₂		
Yaş	34.57 ± 11.04	35.82 ± 10.61	31.78 ± 11.47	-	-	-
YD	3.21 ± 0.85	3.27 ± 0.81	3.08 ± 0.93	0.19*	4.389	-
İÜD	2.69 ± 0.70	2.66 ± 0.72	2.75 ± 0.61	-0.09*	-	2.444
EK	3.74 ± 0.69	3.79 ± 0.68	3.64 ± 0.71	0.15*	4.132	
DG	4.00 ± 0.73	4.04 ± 0.70	3.93 ± 0.80	0.11*	2.831	
DÜD	4.24 ± 0.69	4.25 ± 0.68	4.24 ± 0.87	0.01	0.417	
DD	3.99 ± 0.58	4.01 ± 0.51	3.96 ± 0.71	0.05	1.806	
ED	3.96 ± 0.63	3.96 ± 0.59	3.96 ± 0.72	0.00	-	0.209
PDY	3.96 ± 0.66	4.00 ± 0.51	3.89 ± 0.80	0.11*	3.571	
DOK	4.16 ± 0.60	4.15 ± 0.52	4.20 ± 0.75	-0.05	-1.520	

* $p < 0.05$

Doğay sporlarına katılımı modellemek için uygulanan Logit analizi sonuçları Tablo 4'de verilmiştir. Bu tabloya göre, kurulan Logit model anlamlı bir modeldir (Wald $\chi^2(25)=268.51$, $\text{Prob} > \chi^2 = 0.000$). Cinsiyetin bireyin doğay sporlarına katılıma olasılığı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Modele göre, bireyin erkek olması doğay sporlarına katılım olasılığını artırır (katsayı=1.3591, $P=0.000$). Bireyin medeni durumunun doğay sporlarına katılım şansı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur. Alt gelirli olmanın doğay sporlarına katılıma anlamlı bir etkisi yokken üst düzey gelirli

olmak doğa sporlarına katılımında anlamlı bir etki yaratmaktadır. Geliri 3001-4000 TL arasında olmak doğa sporlarına katılım şansını azaltmaktadır (katsayı=-0.4581, P=0.095). Ancak, gelirin 4000 TL üzerinde olması doğa sporlarına katılım olasılığını arttırmaktadır (katsayı=0.5016, P=0.090).

Table 3: Doğa sporlarına katılım için Logit Model sonuçları

Değişkenler	Katsayı	Robust St. Hata	z	P-değeri
Sabit	-8.7494 ***	1.3445	-6.51	0.000
Cinsiyet	1.3591 ***	0.1294	10.50	0.000
MD	0.1141	0.1460	0.78	0.434
Gelir2	0.2149	0.1904	1.13	0.259
Gelir3	-0.1616	0.2152	-0.75	0.453
Gelir4	-0.4581 *	0.2746	-1.67	0.095
Gelir5	0.5016 *	0.2957	1.70	0.090
Egitim2	0.5651	0.4160	1.36	0.174
Egitim3	-0.1524	0.3991	-0.38	0.703
Egitim4	0.6193	0.4544	1.36	0.173
Meslek1	0.5873 **	0.2854	2.06	0.040
Meslek2	0.4372	0.3181	1.37	0.169
Meslek3	0.2539	0.3271	0.78	0.438
Meslek4	0.9806 **	0.4051	2.42	0.016
Meslek5	0.5277 *	0.3113	1.70	0.090
Meslek6	-0.3982	0.3539	-1.13	0.261
Ln Yaş	1.6776 ***	0.3253	5.16	0.000
Ln YD	0.8748 ***	0.1996	4.38	0.000
Ln İÜD	-0.6367 ***	0.2349	-2.71	0.007
Ln EK	0.9226 ***	0.3071	3.00	0.003
Ln DG	0.4126	0.2845	1.45	0.147

Ln DÜD	0.7013 *	0.3714	1.89	0.059
Ln DD	0.5611	0.4386	1.28	0.201
Ln ED	-0.4268	0.4278	-1.00	0.319
Ln PDY	0.9608 **	0.3949	2.43	0.015
Ln DOK	-1.6667 ***	0.5183	-3.22	0.001
N	1719			
Wald chi2(25)	268.51			
Prob > chi2	0.000			
Pseudo R2	0.1544			
Log pseudolikeli- hood	-903.3304			
*: .10 yanılma düzeyinde anlamlı, **: .05 yanılma düzeyinde anlamlı, ***: .01 yanılma düzeyinde anlamlı				

Bireyin eğitim durumunun doğa sporlarına katılma olasılığı üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur. Kişilerin özel sektörde çalışması doğa sporlarına katılma şansı üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisi vardır (katsayı=0.5873, P=0.040). Aynı şekilde, bireyin serbest meslek sahibi olmasının doğa sporlarına katılma olasılığı üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisi vardır (katsayı=0.9806, P=0.016). Dahası, kişinin öğrenci olması doğa sporlarına katılım olasılığını arttırmaktadır (katsayı=0.5277, P=0.090). Diğer meslek gruplarına ait olmak doğa sporlarına katılımı anlamlı bir şekilde etkilememektedir. Yaşın doğa sporlarına katılma şansı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Birey yaşlandıkça doğa sporlarına kalma olasılığı artmaktadır (katsayı=1.6776, P=0.000). Bireylerin yaşam doyum düzeylerinin doğa sporlarına katılma şansları üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisi vardır. Yaşam doyumunu (YD) arttırdıkça doğa sporlarına katılma şansı da artmaktadır (katsayı=0.8748, P=0.000). İnsanın Üstünlüğünü Destekleme Düzeyinin (İÜD) doğa sporlarına katılma şansı üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisi vardır. İÜD arttırdıkça doğa sporlarına katılma olasılığı azalmaktadır (katsayı=-0.6367, P=0.007). Ekolojik Krize İnanma Düzeyi'nin (EK) doğa sporlarına katılma şansı

üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisi vardır (katsayı=0.9226, P=0.003). Aynı şekilde, Doğanın Üstünlüğünü Destekleme Düzeyinin (DÜD) doğa sporlarına katılma olasılığı üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisi vardır (katsayı=0.7013, P=0.059). Pozitif Duygusal Yönetim Düzeyinin (PDY) doğa sporlarına katılım şansını üzerindeki etkisi pozitif ve anlamlıdır (katsayı=0.9608, P=0.015). Duyguların Olumlu Kullanım Düzeyi (DOK) ise doğa sporlarına katılım şansını anlamlı bir şekilde azaltmaktadır (katsayı=-1.6667, P=0.001). Doğanın Gücüne İnanma Düzeyi (DG), Duygusal Değerlendirme Düzeyi (DD) ve Empatik Duyarlılık Düzeyi (ED) değişkenlerinin doğa sporlarına katılma şansını üzerinde anlamlı etkileri bulunmamıştır.

4. Tartışma

DZ düzeyi (DZ'nin dört alt boyutu ile), YD, ekolojik algı düzeyi (RNEP'in dört alt boyutu ile), cinsiyet, medeni durum, gelir (beş alt boyutta), yaş, eğitim düzeyi (dört alt boyutta), meslek (altı alt boyutta) gibi demografik değişkenlerin bağımsız değişken olarak bireylerin RDS yapmaları üzerine etkisinin olup olmadığının sorgulandığı logit model sonuçlarına göre Cinsiyet, Gelir₅, Meslek₁, Meslek₄, Meslek₅, Yaş, YD, EK, DÜD, PDY değişkenlerinin bireylerin RDS'ye katılma şansını üzerinde pozitif, Gelir₄, İÜD ve DOK değişkenlerinin ise negatif etkisi olduğu gözlenmiştir.

Birçok çalışmada cinsiyetin rekreasyonel etkinliklere katılım da motivasyonu olumlu etkilediği ve erkeklerin; toplumsal alışkanlıklar, alt kültür beklentileri, aile ve iş gibi birçok sosyal kurumunda desteklediği yapılardan dolayı rekreasyonel tercihlerde daha aktif, daha rahat olduğu belirtilmiştir. Erkek olmanın RDS yapma üzerindeki belirleyici etkisi erkek hegemonyasını da tarif etmektedir. Birçok toplumda kadının üstlendiği roller (anne, eş, iş hayatı vb gibi) ve fiziksel özellikleri gereği RDS'ye yönelememeleri onları bu konuda dezavantajlı kılmaktadır. Son yıllarda erkeklerle aralarında açıklık daralsa da RDS hala erkek hegemonyasındadır⁶⁷. Bu çalış-

⁶⁷ Ardahan, F. & Lapa Yerlisu, T. "Açık Alan Rekreasyonu: Bisiklet Kullanıcıları ve Yürüyüşçülerin Doğa Sporunu Yapma Nedenleri ve Elde Ettikleri Faydalar", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 8(1), 2010:1327- 1341.; Floyd, M.F., Nicholas, L., Lee, I., Lee, J. & Scott, D. "Social stratification in recreational fishing parti-

mada da erkek olmak potansiyel olarak RDS katılımcısı olmayı doğrulamaktadır. Bugüne kadar medeni durum ile RDS katılım arasında her hangi bir korelasyon bulunmamıştır. Fakat anlamlı ve doyumlu evlilik içindeki bireyler RDS'ye daha çok yönelmektedirler⁶⁸. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar bu gerçeği desteklemektedir. Bireylerin gelirleri ile satın alma davranışları birçok çalışmada sorgulanmıştır. Gelir ve rekreatif etkinliklere katılma fırsatı teorisiyle ilişkilendirilebilir. Teoriye göre; gelir düzeyi azaldıkça bireylerin her hangi bir ürünü satın alma miktarı/sıklığı azalmaktadır. Bu durum rekreatif ürünlerde ve özellikle RDS katılım için de geçerlidir. Gelir azaldıkça bireylerin daha çok geniş gruplar oluşturarak maliyet minimizasyonuna gittiği⁶⁹, hatta düşük gelirin katılımcıları filtrelediği⁷⁰ gelir arttıkça daha bireysel ve/veya küçük gruplarla etkinlik yaptıkları birçok çalışmada bulgulanmıştır⁷¹. Yüksek gelir; malzeme dahil olmak üzere etkinliğin gerektirdiği tüm harcamaları düşük gelir grubundakilere göre daha kolay finanse edeceği için RDS katılımında pozitif etkiye sahiptir.

Bireylerin RDS'ye zaman ayırma ve diğer katılımcılarla etki-

cipation: Research and policy implications". *Leisure Sciences*. 28, 2006:351-368.; Henderson, K. & Bialeschki, D. "A sense of entitlement to leisure as constraint and empowerment for women". *Leisure Sciences*. 12, 1991:51-65.; Lee, J., Scott, D. & Floyd, M.F. "Structural inequalities in outdoor recreation participation: A multiple hierarchy stratification perspective". *Journal of Leisure Research*. 33(4), 2001:427-449.; Wearing, B. *Leisure and Feminist Theory*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications. 1999: 15-45.

⁶⁸ Bkz. Ardahan & Lapa Yerlisu. *Açık Alan Rekreatifliği: Bisiklet Kullanıcıları ve Yürüyüşçülerin Doğal Spor Yapma Nedenleri ve Elde Ettikleri Faydalar*; Bkz. Kalkan. *Outdoor Recreation, Reasons For Individuals Participation In Nature-Based Sports Whit in The Province of Antalya*; Bkz. Kalkan & Ardahan. *The Profile of the Outdoor Sports Participants and the Reason and the Benefits of Participating Outdoor Sports: Antalya Case*.

⁶⁹ Lindsay, J. & Ogle, R. "Socioeconomic patterns of outdoor recreation use near urban areas". *Journal of Leisure Research*. 4, 1972:19-24.; Sessoms, D. "Parks and recreation: Our growing invisible population". *Parks and Recreation*. 27, 1993:62-65.

⁷⁰ Bkz. Lee ve diğ. *Structural inequalities in outdoor recreation participation: A multiple hierarchy stratification perspective*

⁷¹ Bkz. Ardahan & Lapa Yerlisu. *Açık Alan Rekreatifliği: Bisiklet Kullanıcıları ve Yürüyüşçülerin Doğal Spor Yapma Nedenleri ve Elde Ettikleri Faydalar*; Bkz. Kalkan. *Outdoor Recreation, Reasons For Individuals Participation In Nature-Based Sports Whit in The Province of Antalya*; Bkz. Kalkan & Ardahan. *The Profile of the Outdoor Sports Participants and the Reason and the Benefits of Participating Outdoor Sports: Antalya Case*.

leşme açısından yaptıkları iş ve meslekleri oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Bu konuda bazı meslek grupları diğerlerine göre daha avantajlıdır. Örneğin; özel sektör çalışanları ve serbest meslek erbapları gelir başta olmak üzere serbest zamanlarını daha etkin yönetme gibi gerekçelerden dolayı RDS katılımında kamu çalışanı, kendi işini yapanlar, ev hanımları ve emeklilere oranla avantajlıdır. Öğrenciler de okul hayatının sunduğu fırsatlar, etkilenme, yönelme gibi unsurlardan dolayı avantajlıdır. Özellikle üniversite öğrenciliği, bireyin yaşamının geri kalan süresinde sürdüreceği hobilerle tanışması ve geliştirmesi için oldukça doğru bir dönemdir. Ardahan ve Lapa⁷², Kalkan⁷³ (2012), Kalkan ve Ardahan'ın⁷⁴ çalışmalarındaki sonuçlar ile bu araştırmadan elde edilen sonuçlarla örtüşmektedir. Dolayısıyla öğrenci olmak, özel sektörde istihdam edilmek veya serbest meslek erbabı olmak RDS katılımcısı olmak için belirleyici bir faktördür.

Benzer şekilde yaşın RDS'ye katılma şansı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Ebetteki profesyonel olarak doğa sporları yapmak genç olmayı gerektirse de RDS'ye katılım her yaş düzeyinde yapılacağı için hatta özellikle yaş arttıkça bireylerin daha çok sağlık konusundaki duyarlılığın ve beklentisinin artması, daha çok dinlenme isteğinin olması, iş, şehir yaşamı, sorumluluklar, aile ve arkadaşlıklardan kaynaklı baskıların artması sonucu bireyler daha çok doğaya gitmek, hatta bazı durumlarda kaçmak istemektedirler⁷⁵. Bu tartışmalar bu araştırmanın sonuçlarıyla birebir örtüşmektedir.

⁷² Bkz. Ardahan & Lapa Yerlisu. *Açık Alan Rekreasyonu: Bisiklet Kullanıcıları ve Yürüyüşçülerin Doğa Sporunu Yapma Nedenleri ve Elde Ettikleri Faydalar*.

⁷³ Bkz. Kalkan. *Outdoor Recreation, Reasons For Individuals Participation In Nature-Based Sports Whit in The Province of Antalya*;

⁷⁴ Bkz. Kalkan & Ardahan. *The Profile of the Outdoor Sports Participants and the Reason and the Benefits of Participating Outdoor Sports: Antalya Case*.

⁷⁵ Bkz. Kalkan. *Outdoor Recreation, Reasons For Individuals Participation In Nature-Based Sports Whit in The Province of Antalya*; Bkz. Kalkan & Ardahan. *The Profile of the Outdoor Sports Participants and the Reason and the Benefits of Participating Outdoor Sports: Antalya Case*; Ardahan, F. Examining Recreational Exercise Motivation Measure (REMM) with Respect to Recreational Sports Type: Antalya Example, *2nd International Social Sciences in Physical Education And Sport Congress*, May 31 - June 2 2012, Ankara/Turkey; Ardahan, F. Rekreasyonel Egzersiz Güdüleme Ölçeği'nin (REMM) Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi: Antalya Örneği, *I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi*, 12-15 Nisan 2012, Kemer, Antalya.

YD'nun bireyin RDS yapması üzerine olumlu etki yapması aslında beklenen bir durumdur. Hatta RDS yapanlar ile yapmayanların YD arasındaki anlamlı farklılık bunun bir göstergesi olarak da düşünülebilir. Bireylerin genel olarak rekreasyon aktivitelerine öelde RDS aktivitelerine katılarak kendilerini olumlu etkileyecek enerji sağladıkları, Ardahan⁷⁶, Ardahan ve Mert⁷⁷, Ardahan⁷⁸, Burnett⁷⁹, Hilton⁸⁰, McKenzie⁸¹, McRoberts⁸², Yerlisu Lapa, Ardahan ve Yıldız'ın⁸³ çalışmalarında da bulunmuştur. Bu sonuçlara bakarak; bireylerin RDS yaparak daha düşük olan YD'yi yükselttikleri veya pozitif yönelimli bir YD sahip olabilmek için bireylerin RDS'leri tercih ettikleri söylenebilir. Bireyin YD düzeyi arttıkça RDS'ye katılma şansının artması önceki çalışmaları destekleyen önemli bir sonuçtur.

Bu çalışmanın da esas konusunu teşkil eden ekolojik algı düzeyinin RDS yapmaya veya RDS etkinliklerine katılmaya etkisi vardır. RNEP ölçeğinin Ekolojik Kriz alt boyutu, şu an yaşadığımız dünyada bir ekolojik krizin olduğunu, bu krize dur denilmez ise dünyanın sonunu getireceğine olan inancı tarif eder⁸⁴. Logit modeldeki EK değişkenine karşılık gelen algı düzeyi, RDS katılımında pozitif bir etkiye sahiptir. Diğer bir deyişle bunun anlamı; ekolojik

⁷⁶ Bkz. Ardahan. *The Profile of The Turkish Mountaineers and Rock Climbers: The Reasons and The Carried Benefits for Attending Outdoor Sports and Life Satisfaction Level*.

⁷⁷ Bkz. Ardahan & Mert. Impacts of Outdoor Activities, Demographic Variables and Emotional Intelligence on Life Satisfaction: An Econometric Application of a Case in Turkey.

⁷⁸ Bkz. Ardahan. *Duygusal Zekâ ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin Doğa Sporları Yapanlar Üzerinde İncelenmesi*

⁷⁹ Burnett, D. "Exercising Better Management Skills", *Personnel Management*. 26(1), 1994: 42-46.

⁸⁰ Hilton, P. "Alien Rope Tricks". *Personnel Management*, 24 (1): 1992:45-51.

⁸¹ McKenzie, M.D. "How Are Adventure Education Program Outcomes Achieved?: A Review Of The Literature". *Australian Journal of Outdoor Education*. (5)1, 2000:19-28.

⁸² McRoberts, M. "Self-Esteem In Young Offenders", *The Journal of Adventure Education and Outdoor Leadership*. 11(4), 1994:9-11.

⁸³ Yerlisu Lapa, T., Ardahan, F. & Yıldız, F. Bisiklet Etkinliklerine Katılan Bireylerin Profilleri, Bu Sporları Yapma Nedenleri ve Elde Ettikleri Faydalar, 11. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi: Türkiye: Antalya. 2010.

⁸⁴ Bkz. Dunlap ve diğ. *Measuring endorsement of the new ecological paradigm: A revised NEP scale*.

krizin varlığına ve bunun dünyanın sonunu getireceğine inanan bireylerin potansiyel olarak RDS katılımcıları olacaktır. Zaten RDS'ye katılmayanların modeldeki EK skorları RDS'ye katılanlardan küçük çıkmıştır ve farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır. Benzer şekilde; insanın sebep olduğu kirlenme azaltılırsa doğa kendi kendini yenileyeceğine olan inancı tarif eden RNEP ölçeğinde Doğanın Gücü alt boyutu da RDS katılımına pozitif etkiye sahiptir. EK değişkeninde olduğu gibi RDS'ye katılmayanların modeldeki DG skorları da RDS'ye katılanlardan küçük çıkmıştır ve farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu değişkenlerin etkisi pozitif çıktığında sonucunun negatif olması beklenen İÜD değişkeni modelde negatif etkiye sahip çıkmıştır. Bir şekilde ekolojik anlamdaki kötü gidişe insanın eninde sonunda çözüm üreteceğine inanç düzeyini tarif eden RNEP ölçeğinin İnsanın Üstünlüğü alt boyutu ⁸⁵ değeri arttıkça bireylerin RDS katılımı azalmaktadır. Diğer bir deyişle; RDS katılımcıları insanın bu kötü gidişe dur diyemeyeceğine inanmaktadırlar. Zaten RDS'ye katılmayanların modeldeki İÜD skorları RDS'ye katılanlardan büyük çıkmıştır ve farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır.

Modeldeki PDY değişkeni; bireylerin yaşama, yaşamdaki zorluklara, sorumluluklara, zor koşullarla mücadele edecek yöntemlere dayanıklılığını tarif eden, Chan ⁸⁶, Aslan ve Özata'nın ⁸⁷ çalışmalarında verilen "Üstlendiğim bir işin iyi sonucunu hayal ederek kendi kendimi motive ederim", "İyi şeylerin olacağını umut ederim" ve "Engellerle karşılaştığımda, kendimi korumada iyi ruh halimi kullanırım" olarak ifade edilen DZ ölçeğinin üç maddesinin ortalamasıyla bulunmaktadır. Kalkan ⁸⁸, Kalkan ve Ardahan'da ⁸⁹ tanımlandığı gibi; doğa sporları ister rekreatif olarak yapılsın, isterse profes-

⁸⁵ Bkz. Erdogan. *Testing the new ecological paradigm scale: Turkish case.*; Bkz. Dunlap ve diğ. *Measuring endorsement of the new ecological paradigm: A revised NEP scale.*

⁸⁶ Bkz. Chan. *Perceived Emotional Intelligence and Self-Efficacy Among Chinese Secondary School Teachers in Hong Kong.*

⁸⁷ Bkz. Aslan & Özata. *Duygusal Zeka ve Tükenmişlik Arasındaki İlişkilerin Araştırılması: Sağlık Çalışanları Örneği.*

⁸⁸ Bkz. Kalkan. *Outdoor Recreation, Reasons For Individuals Participation In Nature-Based Sports Whit in The Province of Antalya.*

⁸⁹ Bkz. Kalkan & Ardahan. *The Profile of the Outdoor Sports Participants and the Reason and the Benefits of Participating Outdoor Sports: Antalya Case.*

yonel olarak yapılsın en temel özelliği; etkinlikten kaynaklanan, etkinliğin yapıldığı yerden kaynaklanan, kişinin fiziksel ve duygusal özelliklerinden kaynaklanan ve bu üç riskin beraber oluşturduğu risk faktörlerini her aşamada içermesi ve katılımcıların/rehberlerin riskleri elimine edecek önlemler almasını, katılımcıların da bu risklerle ve doğal koşullarla mücadele etmesini gerektirir. Bireylerdeki mücadelecilik ruhunun, zorluklarla baş etme özelliğinin varlığı elbette RDS içindeki başarıyı arttırmaktadır. DZ açısından bakıldığında PDY değişkeninin değerinin yüksek olması bireylerin bu koşullarla daha fazla mücadelecilik olacağı anlamına gelmektedir. Modelde de bu değişkenin değerinin pozitif çıkması ve RDS yapmayı olumlu etkilemesi beklenen bir durumdur. Sonuç teorik gerçekleri destekler niteliktedir.

Modeldeki DOK değişkeni Duyguların Olumlu Kullanımını tarif eden, “Olumlu ruh halindeyken yeni fikirler üretebilirim”, “Olumlu ruh halindeyken, daha iyi problem çözebilirim” ve “İnsanlar üzerinde iyi etki bırakabilirim” biçimindeki DZ ölçeğinin üç maddesinin ortalama değeridir⁹⁰. Bu değişken daha çok bireyin başkalarıyla olan ilişkilerini, problem çözme becerisini ve bireyin duygularını olumlu kullanmasını ifade eder. Her ne kadar doğa sporları başkalarıyla yapılan bir spor olsa da daha çok bireyin bireysel fiziksel ve mental performansına dayalı süreçleri içine alır. Bireylerin kendilerini doğa sporlarına yeterli görüp görmemeleri bireylerin bu spora olan ilgilerini arttırıp azaltabilmektedir. Katılımcıların kendi kendilerini motive etmeleri, gerekli durumlarda da başkalarını motive etme veya bu motivasyona açık olmaları grup dinamiklerinin gereğidir. Özellikle RDS katılımcılarının kendi kişisel özelliklerini nasıl tanımladıklarına bakıldığında kendilerini bu konuda yeterli görmüyor olmaları DOK değişkeninin değerini modelde negatif etkisi olan bir değişkene dönüştürmüş olabilir. DOK değişkeninin değeri RDS yapanlar ve yapmayanlar açısından değerlendirildiğinde bu iki grup arasındaki fark her ne kadar istatistiksel olarak anlamlı olmasa da RDS yapmayanlarda yüksek çık-

⁹⁰ Bkz. Aslan & Özata. *Duygusal Zeka ve Tükenmişlik Arasındaki İlişkilerin Araştırılması: Sağlık Çalışanları Örneği*.

ması bulunan sonucu destekler niteliktedir.

Sonuç olarak; Ekolojik Algı ve Duygusal Zeka boyutlarıyla, cinsiyet, medeni durum, gelir, yaş, eğitim düzeyi, meslek gibi demografik değişkenler ile bireylerin yaşam doyumu düzeyleri bağımsız değişken olarak tanımlanıp, bu değişkenlerin bireylerin doğa sporları yapmaya veya doğa sporları aktivitelerine katılmaya etkisinin olup olmadığı logit model kullanılarak sorgulanmıştır. Bireyin cinsiyetinin erkek olması, yüksek Gelire sahip olması, Özel Sektör çalışanı olması, Serbest Meslek erbabı olması veya Öğrenci olması RDS'ye katılma şansını arttırmaktadır. Yaş, YD, Ekolojik Krize inanma, Doğanın Üstünlüğünü Destekleme düzeyi ve Pozitif Duygusal Yönetime sahip olma düzeyi arttıkça da bireylerin RDS yapmaya daha eğilimli oldukları, İnsanın Üstünlüğünü Destekleme düzeyi, Duyguları Olumlu Kullanma Düzeyi arttıkça ve Gelir azaldıkça bireylerin RDS katılma ihtimalinin azaldığı tespit edilmiştir.

Kaynaklar

- Ardahan, F. "Comparison of the New Ecological Paradigm (NEP) Scale's Level of Participants and Non Participant of Outdoor Sports with Respect to Some Demographic Variables: Turkey Case" , *TOJRAS, The Online Journal of Recreation and Sport*. 1(3), 2012: 8-18.
- Ardahan, F. & Lapa Yerlisu, T. "Açık Alan Rekreasyonu: Bisiklet Kullanıcıları ve Yürüyüşçülerin Doğa Sporları Yapma Nedenleri ve Elde Ettikleri Faydalar", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 8(1), 2010:1327- 1341.
- Ardahan, F. & Mert, M. "Impacts of Outdoor Activities, Demographic Variables and Emotional Intelligence on Life Satisfaction: An Econometric Application of a Case in Turkey", *Social Indicators Research, An International and Interdisciplinary, Journal for Quality-of-Life Measurement*, 113, 2012:887-901, DOI 10.1007/s11205-012-0118-5.
- Ardahan, F. "Duygusal Zekâ ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin Doğa Sporları Yapanlar Örneğinde İncelenmesi", *Pamukkale Journal of Sport Sciences*. 3(3), 2012:20-33.
- Ardahan, F. "Life satisfaction and emotional intelligence of participants/nonparticipants in outdoor sports: Turkey case", *Procedia - Social and*

Behavioral Sciences. 62, 2012:4-11.

Ardahan, F. Examining Recreational Exercise Motivation Measure (REMM) with Respect to Recreational Sports Type: Antalya Example , *2nd International Social Sciences in Physical Education And Sport Congress*, May 31 - June 2 2012, Ankara/Turkey.;

Ardahan, F. Rekreatif Egzersiz Gdleme leđi'nin (REMM) eřitli Demografik Değişkenlere Gre İncelenmesi: Antalya rneđi, *I. Rekreatif Araştırmaları Kongresi*, 12-15 Nisan 2012, Kemer, Antalya.

Ardahan, F. The Profile of The Turkish Mountaineers and Rock Climbers: The Reasons and The Carried Benefits for Attending Outdoor Sports and Life Satisfaction Level, *8th International Conference Sport and Quality of Life/2011*, 10-11 November 2011, Congress Centre-Brno/Czech Republic.

Aslan, ř. & zata, M. "Duygusal Zeka ve Tkenmiřlik Arasındaki İlişkilerin Araştırılması: Sağlık alışanları rneđi", *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Ocak-Haziran. 30, 2008:77-97.

Aslan, Z. "The Affect of Industrialization and Urbanizing on The Need of Recreational Activities in Nature (Sanayileşme ve kentleşmenin doğada rekreatif faaliyetlerine duyulan gereksinimi arttırıcı etkisi)". *The Journal of Ecology and Environment (Ekoloji ve evre Dergisi)*. 2(8):1993: 22-24.

Bar-On, R. *Emotional Quotient Inventory: Technical Manual*. Toronto: Multi-Health Systems. 1997.

Bjerke, T., Thrane, C. & Kleiven, J. "Outdoor recreation interests and environmental attitudes in Norway". *Managing Leisure*. 11, 2006:116-128.

Bradshaw, T.K. *Lifestyle in the advanced industrial societies*. Berkeley, CA: Institute of Governmental studies, University of California. 1978.

Brymer, E. & Gray, T. "Developing an intimate relationship with nature through extreme sports participation". *Leisure/Loisir*. 34, 2010:361-374.

Burnett, D. "Exercising Better Management Skills", *Personnel Management*.

- 26(1), 1994: 42-46.
- Chan, D. W. "Emotional Intelligence and Components of Burnout Among Chinese Secondary School Teachers in Hong Kong", *Teaching and Teacher Education*. 22, 2006:1042-1054.
- Chan, D.W. "Perceived Emotional Intelligence and Self-Efficacy Among Chinese Secondary School Teachers in Hong Kong", *Personality and Individual Differences*. 36, 2004: 1781-1795.
- Cole, D.N. "Environmental impacts of outdoor recreation in wildlands". 2004: 1-16, http://www.leopold.wilderness.net/research/fprojects/docs12/ISSRM_Chapter.pdf, Download Time: 15.08.2011.
- Cooper, R.K. & Sawaf, A. *Executive EQ: Emotional Intelligence in Leadership and Organizations*, New York, Grosset/Putnam. 1997.
- Cordell, H.K., Betz, C.J. & Green, G.T. "Recreation and the environment as cultural dimensions in contemporary American Society". *Leisure Sci.* 24, 2004:13-41.
- Crandall, R. "Motivation for leisure". *Journal of Leisure Research*. 12(1), 1980: 45-54.
- Dağdelen, M. Üretim ve Hizmet Sektöründe Çalışan İşçilerde Ruhsal Sağlık Düzeyi, Ruhsal Belirti Dağılımı, Algılanan Sağlık, İş Doyumu, Yaşam Doyumu ve Sosyo demografik Özelliklerinin Karşılaştırılması. İnönü Üniversitesi, Tıp Fakültesi Uzmanlık Tezi. 2008.
- Daghfous, N., Petrof, J.V. & Pons, F. "Values and adoption of innovations: a cross-cultural study". *Journal Of Consumer Marketing*. 16(4), 1999:314-331.
- Deci, E.L. & Ryan, R.M. "The general causality orientations scale: Self determination in personality". *Journal of Research in Personality*. 19, 1985:109-134.
- Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J. & Griffin, S. "The Satisfaction With Life Scale", *Journal of Personality Assessment*. 49, 1985:71-75.
- Driver, B.L. *Master list of items for recreation experience preferences scales and domains*. Unpublished document. USDA Forest Service, Fort Collins, CO: Rocky Mountain Forest and Range Experiment Station, 1983.

- Dunlap, R.E., Grieneeks, J.K. & Rokeach, M. *Human values and pro-environmental behavior*, in W.D. Conn (ed) *energy and material resources: Attitudes, values, and public policy*, Boulder, CO:Westview. 1983.
- Dunlap, R.E. & Van Liere, K.D. "The new environmental paradigm: A proposed measuring instrument and preliminary results". *J Environ Educ.* 9, 1978:10-19.
- Dunlap, R.E., Van Liere, K.D., Mertig, A.G. & Jones, R.E. "Measuring endorsement of the new ecological paradigm: A revised NEP scale". *J Soc Issues*, 56, 2000:425-442.
- Dyck, C., Schneider, I., Thompson, M. & Virden, R. „Specialization among mountaineers and its relationship to environmental attitudes". *J Park Recreat Adminis.* 21, 2003:44-62.
- Engeström, Y., Miettinen, R., & Punamaki, R.L. *Perspective On Activity Theory*, Cambridge University Press, Second Edition, NY, 10011-4211, USA, 2003.
- Erdogan, N. "Testing the new ecological paradigm scale: Turkish case". *African J Agricul Res.* 4, 2009:1023-1031.
- Floyd, M.F., Nicholas, L., Lee, I., Lee, J. & Scott, D. "Social stratification in recreational fishing participation: Research and policy implications". *Leisure Sciences.* 28, 2006:351-368.
- Gardner, H. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligence*, New-York, Basic Books. 1983.
- Gattas, J.T., Roberts, K., Schmitz-Scherzer, R., Tokarski, W., & Vitanyi, Y.I. "Leisure and life-styles: towards a research agenda". *Society and Leisure.* 9(2), 1986:524-537.
- Goleman, D. *Emotional Intelligence*, Bloomsbury Business Library – Management Library. 2007.
- Goleman, D. *Emotional Intelligence*. New York: Bantam Books. 1995: 55-65.
- Gujarati, D.N. *Basic econometrics (4th ed.)*. New York: McGraw-Hill. 2003.
- Henderson, K. & Bialeschki, D. "A sense of entitlement to leisure as constraint and empowerment for women". *Leisure Sciences.* 12, 1991:51-65.

- Hilton, P. "Alien Rope Tricks". *Personnel Management*, 24 (1): 1992:45-51.
http://www.baltas-baltas.com/web/makaleler/dz_4.htm: (4 Mayıs 2010).
- Ibrahim, H. & Cordes, K.A. *Outdoor Recreation, Enrichment For a Lifetime*.
Second Edition, Sagamore Publishing, Il. 2002.
- İşmen, A.E. "Duygusal Zeka ve Problem Çözme", *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 13, 2001:111-124.
- Kalkan, A. & Ardahan, F. The Profile of the Outdoor Sports Participants and the Reason and the Benefits of Participating Outdoor Sports: Antalya Case, 12 th International Sport Science Congress, December 12-14, 2012, Denizli, Turkey.
- Kalkan, A. Outdoor Recreation, Reasons For Individuals Participation In Nature-Based Sports Whit in The Province of Antalya, *Akdeniz University, Social Sciences Institute, Sport Management Department, Unpublished Master Thesis*, 2012.
- Kalkan, A. & Ardahan, F. The Profile of the Outdoor Sports Participants and the Reason and the Benefits of Participating Outdoor Sports: Antalya Case, 12 th International Sport Science Congress, December 12-14, Denizli, Turkey. 2012
- Kim, D. "Environmentalism in developing countries and the case of a large Korean city". *Soc Sci Quarterly*. 80, 1999:810-829.;
- Knutson, K.A. Type T Personality and Learning Strategies, *Annual Meeting of The American Educational Research Association*, San Francisco, CA, April, 1995.
- Lawler, E.E. *Motivations in work organizations*. Monterey, CA: Brooks/Cole. 1973.
- Lee, J., Scott, D. & Floyd, M.F. "Structural inequalities in outdoor recreation participation: A multiple hierarchy stratification perspective". *Journal of Leisure Research*. 33(4), 2001:427-449.
- Levy, J. *Motivation for leisure: An intereactionist approach*. In H. Ibrahim and R. Crandall (Eds.), *Leisure: A psychological approach*. Los Alamitos, CA: Hwong Publishing. 1979.
- Lindsay, J. & Ogle, R. "Socioeconomic patterns of outdoor recreation use near urban areas". *Journal of Leisure Research*. 4, 1972:19-24.

- Manfredo, M., Driver, B.L. & Tarrant M.A. "Measuring leisure motivation: a meta-analysis of the recreation experience preference scales". *Journal of Leisure Research*. 28 (3), 1996:188-213.
- Martinez-Pons, M. "Emotional Intelligence As A Self-Regulatory Process: A Social Cognitive View", *Imagination, Cognition & Personality*. 19, 1999:331-350.
- Martinez-Pons, M. "The Relation Of Emotional Intelligence With Selected Areas Of Personal Functioning", *Imagination, Cognition & Personality*. 17, 1997:3-13.
- McKenzie, M.D. "How Are Adventure Education Program Outcomes Achieved?: A Review Of The Literature". *Australian Journal of Outdoor Education*. (5)1, 2000:19-28.
- McRoberts, M. "Self-Esteem In Young Offenders", *The Journal of Adventure Education and Outdoor Leadership*. 11(4), 1994:9-11.
- Mitchell, A. *The nine American Life Style: Who are and were we're going*. New York, Macmillan. 1983.
- Mohai, P. & Bryant, B. "Is there a race effect on concern for environmental quality?" *Public Opinion Quarterly*. 62, 1998:475-505.
- Otacıoğlu, G.S. "Analysis of Job And Life Satisfaction Of Music Teachers", *Turkish Journal Music Education*, January. 1(1), 2008:37-45.
- Outdoor Industry Association. The Outdoor Recreation Economy, 2012, Retrieved November 19, 2012 from http://www.outdoorindustry.org/pdf/OIA_OutdoorRecEconomyReport2012.pdf.
- Pérez, J.C, Pedrides, K.V. & Furnham, A. *Measuring Trait Emotional Intelligence: International Handbook of Emotional Intelligence*, Cambridge, MA: Hogrefe & Huber, 2005.
- Pintrich, P.R. "An Achievement Goal Theory Perspective on Issues in Motivation Terminology", *Theory and Research, Contemporary Educational Psychology*. 25, 2000:92-104.
- Rokeach, M. *The Nature of Human Values*, Free Press, New York. 1973:5-75i
- Saçcan, M. *Rekreasyon ve Turizm*, İzmir: Cumhuriyet Basımevi, 1986, 44; Bkz. Kalkan, A. ve Ardahan, F. *The Profile of the Outdoor Sports Parti-*

- cipants and the Reason and the Benefits of Participating Outdoor Sports: Antalya Case.*
- Salovey, P. & Mayer, J.D. "Emotional Intelligence", *Imagination, Cognition and Personality*. 9, 1990:185-211.
- Salovey, P. & Mayer, J.D. *Emotional Intelligence*, Baywood Publishing Inc. 1990.
- Schmitter, C. *Life Satisfaction In Centenarians Residing In Long-Term Care*. (21 Şubat, 2003).
<http://www.mmhc.com/articles/NHM9912/cutillo.html>, 19 Nisan 2011.
- Sessoms, D. "Parks and recreation: Our growing invisible population". *Parks and Recreation*. 27, 1993:62-65.
- Stern, P.C., Young, O.R. & Druckman, D. *Global Environmental Change: Understanding the Human Dimensions*. National Academy Press, Washington DC. 1992.
- Sternberg, R. J. "The Concept of Intelligence and Its Role in Lifelong Learning and Success", *American Psychologist*. 52(10) 1997:1030-1037.
- Sung-Mook, H. & Giannakopoulos E. "The Relationship of Satisfaction With Life To Personality Characteristics", *Journal of Psychology Interdisciplinary & Applied*. 128(5), 1994: 547-559.
- Taskin, O. "The environmental attitudes of Turkish senior high school students in the context of postmaterialism and the new environmental paradigm". *Int J Sci Edu*. 31, 2009:481-502.
- Telman N. & Ünsal P. *Çalışan Memnuniyeti*. İstanbul: Epsilon Yayınevi. 2004.
- Thorndike, E.L. "Intelligence and its uses", *Harper's Magazine*. 140, 1920:227-235.
- Turgut, T. & Ardahan, F. "Suya Dayalı Rekreasyon İşletmelerinin Profilleri: Antalya Örneği", *Pamukkale Journal of Sport Sciences*. 4(1), 2013: 1-15.
- Varinli, İ., Yaraş, E. & Başalp, A. "Duygusal Zekanın Müşteri Odaklılık ve Satış Performansı Üzerine Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma", *Ege Akademik Bakış*. 9(1), 2009:113-130.

- Wearing, B. *Leisure and Feminist Theory*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications. 1999: 15-45.
- Wechsler, D. "Non Intellectual Factors in General Intelligence", *Psychological Bulletin*. 37, 1940:444-445.
- Yerlisu Lapa, T., Ardahan, F. & Yıldız, F. Bisiklet Etkinliklerine Katılan Bireylerin Profilleri, Bu Sporu Yapma Nedenleri ve Elde Ettikleri Faydalar, 11. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi: Türkiye: Antalya. 2010
- Zinn, H.C. & Graefe, A.R. "Emerging adults and the future of wild nature". *Int J Wilderness*. 13, 2007:16-23.